

Sprava? Demokracija!

Če zanemarimo Milana Kučana, ki je od leta 1990 dalje posebej ljal postkomunistično kontinuiteto, potem je drugi veliki politik zadnjih desetih let v Sloveniji Janez Drnovšek vsekakor oseba, ki si zasluži našo posebno pozornost.

Njegove sposobnosti in avtoriteta, ki jo predstavlja kot predsednik naše največje stranke LDS, so nesporne. Toda sporno je nekaj, kar bi kot avtoriteta moral početi, pa ni počel. Moral za to, ker je bil teh deset let kot vodja državne uprave to dolžan početi.

Med Milanom Kučanom in Janezom Drnovškom je vsekakor manjša razlika, kot nam to skušajo nekateri že dalj časa prišepetovati. Za oba je značilno, da sta vedno le hvalila in nizala pozitivne rezultate in da sta se strogo ogibala kritiki. Tako se

na primer nikoli nista zavzela za učinkovitejše delovanje pravne države. Nikoli ju niso zanimali ne hudi zaostanki sodišč ne poudarjanje učinkovitosti in profesionalnosti organov pregona in pravosodnih organov. Slabo delovanje ključnih državnih ustanov sta prepuščala njihovemu stihijskemu delovanju. Molčala sta, pa naj je izbruhnila še tako velika afera.

Lojalnost

Zakaj sta se tako obnašala? Ta zakaj je zelo relevanten, saj je splošno znano, da naš pravosodni sistem deluje slabo, naša politična prvaka pa bi ga lahko že s svojo avtoriteto animirala k večji profesionalizaciji. Namesto tega je pred leti politični vrh pravosodju dodelil nadpovprečne plače. Zakaj? Ali mar zato, da bi naši sodniki bolje sodili? Vsi vemo, da ni tako. Zakaj torej? Upamo si trditi in to lahko dokažemo, da zato, da je naše pravosodje na neki način podkupljeno. Menda ni za-

nemarljivo, da večino sodnikov sestavljajo ljudje, ki so svojo poklicno in politično integriteto gradili v udbovsko-komunističnem režimu. Ko so pred leti tem posebnim državnim uradnikom zakonsko dodelili nadpovprečno visoke plače, so jih s tem pomirili, hkrati pa so jim dali vedeti, da je vladajoča politična volja takšna, da bo skrbela za njihovo blaginjo, če bodo tudi oni to vračali na enak način, če bodo torej lojalni oblasti. Ta pa je tako iz takšnega testa kot oni. Krog je bil sklenjen.

Neobstoječi

Zadnje mesece so slovensko javnost vznemirjali primeri sojenja proti nekdanjemu visokemu vladnemu funkcionarju Borisu Šuštarju (zaradi korupcije), proti Josipu Lončariču (kot organizatorju ilegalnih prehodov čez mejo), proti mučiteljem mačk na Gorenjskem, proti Kristjanu Kameniku itd. O teh primerih so naša javna občila izčrpno in do-

volj problemsko pisala. Tudi primer brutalnega napada na novinarja Mira Petka je bil solidno javno obravnavan. Zdaj je tu končna razsodba v primeru pisatelja Matjaža Pikala, ki je tudi deležna posebne pozornosti.

Toda nekateri ljudje so v tej državi še vedno deležni ignorantskega odnosa ali celo pristranske obravnave. Tako s strani sodišč kot s strani novinarjev. Naj svoj primer, ko me je tožil Ivan Jan, vidni pripadnik borčevske organizacije in pisec številnih zajetnih knjig, samo omenim. Tožil me je zato, ker sem javno ponovil že prej objavljeni podatek, naj bi bil umoril in sodeloval pri umoru dveh civilnih oseb pod Storžičem. Ko je prišlo do glavne obravnave, je od tožbe odstopil.

Nekoga sem javno obremenil, naj bi bil med vojno kot partizan sodeloval pri umoru dveh ljudi - z umikom tožbe je krivdo na neki način priznal - vendar se nobenemu novinarju ni zdelo vredno, da bi prišel na

obravnavo oziroma da bi o primeru pisal. Zakaj ne? Zato, ker bi morali potem javno pisati, kako je nekdanji partizan obdolžen sodelovanja pri umoru dveh nedolžnih ljudi. Tako rekoč hkrati pa so prav ti novinarji poročali s sodišča o neprimerno manj pomembnih primerih. Partizanski zločini se torej - kljub 12-letni demokraciji oziroma pravni državi - nikakor ne smejo znajti na zahtojni klopi in s tem na javni sceni.

Obsodba, nato molk

Hkrati pa se domnevni zločin nekdanjega domobranca vrtil na medijskem in sodnem ražnju že več kot dvajset let. Vinko Levstik je bil lani junija obsojen na 12 let zapora, ker naj bi bil ubil dva vojna ujetnika. Sodišče ga je obsodilo na podlagi skrajno spornega dokaznega gradiva. V obširnih pritožbah je bila sodba dobesedno sesekljana v prah. Od izreka sodbe je poteklo že več kot eno leto, naše sodišče pa molči. Prav tako novinarji, ki so prej leta in leta obširno pisali o procesu proti Levstiku, pri čemer so uredništva prispevke opremljala z izrazito tendencioznimi in ideološkimi naslovi. Zdaj vsi molčijo. Prav nič jih ne zanima, da je neki človek nepravno močno obsojen in da že 13 mesecev čaka v veliki negotovosti, kdaj bo pritožbeni senat blagovolil presoditi o njegovih obširnih pritožbah. Priče smo izraziti segregaciji naših državljanov. Potem pa se čudijo, če govorimo o starih silah in o njihovi stari komunistični miselnosti.

V primeru istega Levstika je ljubljansko sodišče razsodilo, da ga nekdanji partizan Lado Kocijan ni razžalil, s tem da ga je v javnosti oklevetal z lažjo, da je bil med vojno gestapovec. Senat je bil celo tako goreč, da niti malo ni dopustil možnosti, da je bil borec in nekdanji partizan žaljiv in da je bil njegov namen očiten, kako javno čim bolj oklevetati nekdanjega domobranca. Sodba je tako absurdno pristranska in napačna, da se nam vsiljuje misel, da bi člani senata najraje čestitali Kocijanu za njegovo dejanje, če bi to bilo ob izreku sodbe v navadi. Sodba senata je prav odurno pristranska.

Pokopljite mrtve

Na letošnji proslavi ob dnevu državnosti slavnostni govornik predsednik države Milan Kučan ni pozabil pozvati Slovencev, naj "pokopljejo mrtve". Nepokopani mrtvi naj bi hromili naše življenje in meglili pogled v svetlo prihodnost. Poziv k pospravi teme o nepokopanih Slovencih je podoben drugim podobnim pozivom Kučana in drugih postkomunistov. Ti si neizmerno želijo sprave, želijo si tega, naj se z zgodovino ukvarjajo samo zgodovinarji, da zgodovine ni mogoče pisati na novo in da nas preteklost ne sme več obremenjevati, da je pomembna le prihodnost.

Zakaj takšna ihta pri tej temi? Zakaj v razvitih demokracijah, v Italiji, v Franciji, v Veliki Britaniji, v ZDA in drugod, nikomur na kraj pameti ne pade, da bi izjavljali nekaj takšnega? Če pa bi, bi bil vreden samo pomilovanja. Kučan, Spomenka Hribar in drugi mnenjski voditelji levece pa nam že več kot desetletje dopovedujejo, da preteklosti ni mogoče spremeniti in naj je ne zlorabljammo več v politične namene.

Ali je preteklost sploh mogoče zlorabljalati? Verjetno samo v Sloveniji in morda še kje v nekdanjih komunističnih enklavah. Tam, kjer se svoje preteklosti zelo bojijo.

Potrebno razprave

Preteklost je takšna družbena tema kot vse druge. V demokraciji se o vseh temah lahko svobodno razpravlja. Še več, preteklost je že zaradi svoje narave tema, o kateri se razpravlja. Kaj šele če je ta preteklost izrazito nerazjasnjena in posledično

polna špekulacij, kot je to primer s slovensko polpreteklo zgodovino. Ta kar kliče k razpravi. Neki ljudje pa nam hočejo nenehno dopovedovati, da takšne razprave niso dobre, da se z njimi manipulira, da se z njimi dela politični razdor, da se ta tema zlorablja v politične namene, da se z njo odvraca pozornost s pomembnejših tem, kot so naš gospodarski razvoj in naša prihodnost itd. Skratka, sami nesmisli.

Naših nosilcev tega absurdnega diskurza seveda ne zanima njegova narava, to je absurdnost. Za seboj imajo množične medije, ki so njihova trobila, in skozi njih vsiljujejo to svojo totalitarno voljo.

Pokop mrtvih v tem diskurzu naj bi pomenil, da se o njih ne bi več govorilo. Pozivi k čimprejšnjemu pokopu mrtvih so torej izrazito v funkciji obračunavanja z drugače mislečimi in z njihovimi drugačnimi interpretacijami o naši zgodovini - s tem pa tudi o naši sedanjosti in prihodnosti, če vemo, da sedanjost temelji na preteklosti, prihodnost pa na obeh. Nosilci absurdnega diskur-

za o zlorabljanju preteklosti za sedanjost želijo le eno - da vsi tako razmišljamo kot oni. Gre za izrazit totalitaristični refleks. Zgodovina je že napisana, zgodovine ne moremo spremeniti, govoriijo.

Molk in privilegiji

Spreprečevanjem razprave o preteklosti - zanj smo rekli, da je takšna tema kot vse druge in da v demokraciji in pravni državi nikakor ne more biti izločena od drugih tem in razprav, ne more biti mitizirana

in celo verbalno inkriminirana - hočejo preprečevalci doseči status quo, zamrzniti poskušajo sedanje indoktrinirane interpretacije o naši zgodovini. Poleg tega poskušajo z inkriminiranjem razprav o preteklosti ohranjati sedanje stanje na področju privilegijev. To stanje pa je takšno, da pri nas razprave o upravičenosti ali neupravičenosti mnogih privilegijev sploh ni, kaj šele da bi se vprašanje - to naše veliko vprašanje - o privilegijih sploh postavljalo. Vsak mesec se iz davkoplačevalskega denarja plačujejo stotine milijonov tolarjev tistim, ki so pred 60 leti sistematično pobijali Slovence, mnoge skozi udbovski sistem desetletja tlačili, vse skupaj pa indoktrinirali v osebe brez občutka za resnico in pravico.

Molk in demokracija

Danes je za te ljudi vse relativno, vse je samo igra. Tisti, ki si prizadevajo za resnico in pravico, niso vredni niti prezira. Glavni Delov komentator je ob primeru razprav o glasbeni skupini Sestre ugotovil, da pri nas ni demokracije razprave in da mu nekateri kratijo kritiko o pojavnosti Sester. Desetletje dolgo je imel priložnost zapisati kdaj kaj o nekih drugih temah, a te zanj očitno ne obstajajo. Na primer, zakaj je morala komunistična revolucija vzeti življenje 50.000 Slovencev, kdo je za to odgovoren, s kakšnimi simboli (revolucije) je Slovenija prekrita, kakšni in kolikšni so borčevski privilegiji in tako dalje - v nedogled. Ne zanima ga, da v tej Sloveniji in tudi po svetu živijo tudi neki drugi Slovenci, ki so sicer imeli vsaj to srečo, da so preživeli komunistične pokole, so pa bili in so še danes povsem diskriminirani.

Naših novinarjev ne zanima, da nekdo, ki je moral biti nekoč na drugi strani, ker ga je v to potisnila revolucionarna morija, ni mogel delati kariere, da ni mogel postati vojni invalid samo zato, ker mu je na primer roko odstrelila partizanska krogla. Govorimo o tisočih in desetstisočih, ki za to Slovenijo ne obstajajo.

Milan Kučan in Janez Drnovšek kot velika Slovenca? Potreba po spravi? Ne, po demokraciji!

Ivo Žajdela